

Debat a EL TEMPS

L'any de les Bases de Manresa

Cinc convidats per parlar de les Bases de Manresa de fa cent anys, per conèixer quan va començar el catalanisme polític, per saber per què és necessari commemorar-les, i per analitzar les noves Bases de Manresa de 1992. Les opinions són diverses.

L'any que acabem de deixar, el 1992, ha estat ple d'esdeveniments i commemoracions diverses. Entre aquestes commemoracions, s'ha celebrat el centenari de les Bases de Manresa. El mes de març va fer cent anys que delegats de diferents entitats i associacions catalanistes, agrupades sota el nom de la Unió Catalànista, aprovaren en una assemblea realitzada a Manresa les "Bases per una constitució regional catalana", el que es considera com el primer document formal del catalanisme polític. La commemoració, impulsada per la Generalitat, s'ha centrat en la divulgació del que van ser les Bases, i per extensió, la història del moviment catalanista, mitjançant l'edició de llibres, la celebració de conferències, i l'organització d'una exposició itinerant per tot el Principat, que fins ara, només a Barcelona, ha rebut més de setanta mil visitants. Paral·lelament a la commemoració institucional, unes tres-centes entitats civils catalanes, emulant el que van fer fa cent anys, han elaborat unes noves Bases, anomenades, "Bases per al futur nacional de Catalunya", en què han dibuixat uns nous objectius per al catalanisme polític en el context actual, reivindicant un marc de sobirania per Catalunya com el que té qualsevol estat. Per fer balanç de la commemoració, tot i que no està tancada, EL TEMPS ha reunit tres historiadors: Josep Termes, Josep Maria Solé Sabaté, i Joan B. Culla, el comissari de la commemoració de la Generalitat, el senador Joaquim Ferrer, i Jordi Porta, director de la Fundació Bofill, que va participar personalment en l'inici de la commemoració de les entitats.

EL TEMPS: ¿Es posarien d'acord en una definició del que van ser les Bases de Manresa de 1892?

J. FERRER: Cada generació de catalans fa com a mínim un projecte. Hi ha una generació de catalans que va abocar les seves il·lusions fent les Bases de Manresa, una

part de les seves il·lusions, perquè a continuació, després d'haver-les fet, van entrar en la política concreta i van continuar treballant pel país. Les Bases de Manresa no són res més, ni res menys, que el projecte que neix en una generació, i que per altra banda no es pot entendre si no es mira també l'anterior. És a dir, la història no és un bolet. La generació que va fer la Renaixença va apuntar com a objectiu la recuperació de la llengua, la cultura i la història del país, no perquè no veiessin altres objectius, sinó perquè els va semblar que això era primer. Els que van venir immediatament després, van fer les Bases de Manresa, que és un projecte polític. Per mi, doncs, les Bases són un projecte d'una fornada, que vivint un període de dependència política, demanava més sobirania.

J. B. CULLA: Deixeu-me provocar. Aquesta és una visió molt optimista i una mica esquemàtica de veure les coses. Altres integrants d'aquesta mateixa generació que feia les Bases de Manresa, feia en els mateixos anys uns negocis magnífics venent teixits a Cuba i trobava que això de les Bases era una solemne collonada.

J. FERRER: ¡Home és clar! Estic d'acord.

J. B. CULLA: Dius que és l'obra d'una generació... És l'obra d'un segment d'una generació, i en aquells moments, el 1892, un segment netament minoritari.

J. FERRER: Els projectes, sempre els couen minories.

J. B. CULLA: Però el problema no és la cocció del projecte, el problema és la recepció immediata del projecte. Perquè durant els vuit o nou anys següents a la publicació de les Bases, aquestes continuen sent minoritàries, continua sentint-s'hi representat el mateix segment reduït de la societat catalana que les havia redactat. Per tant, diria que les Bases de Manresa són importants en la mesura que són una de les primeres formulacions polítiques del catalanisme. D'un catalanisme que en-

cara no s'ha decidit a llançar-se a la palestra político-electoral, però que ja comença a fer política almenys en aquest sentit —són un projecte polític—. Són importants en dos sentits: un, evidencien que el catalanisme ja ha traspasat la frontera cultural i ha superat els objectius genèrics de la Renaixença. Dos, és el primer intent del catalanisme que comença a ser polític, de posar sobre un nombre manejable de folis les seves aspiracions. Els catalanistes d'aquell moment, que eren una minoria, volien això, amb unes certes dosis d'utopisme, però també amb unes considerables dosis de realisme. Les Bases de 1892 no són estrictament una carta als reis, ideal, tenen una component apreciable de realisme en la mesura que intenten formular un què volem per Catalunya que sigui compatible amb el règim vigent en aquell moment a l'estat espanyol. No plantegen la ruptura amb l'estat i tenen molta cura de formular una proposta compatible amb la monarquia vigent, que no qüestiona. Una mica, intenten actualitzar la fórmula dels segles XVI i XVII, de la monarquia dels Austries: diverses sobirania unides per la figura del monarca.

EL TEMPS: ¿Aquesta és la reivindicació concreta que fan les Bases de 1892?

J. B. CULLA: Sí. Encara que tinguin una terminologia molt *light* —constitució regional catalana—, dissenyen una Catalunya sobirana en el marc de la monarquia hispànica, amb poder legislatiu, amb poder executiu, amb poder coercitiu.

J. FERRER: Catalunya serà mestressa del seu govern interior, diuen.

J. TERMES: Assumint el que s'ha dit fins ara, posaria èmfasi en el fet que les Bases són un projecte per una constitució. D'alguna manera, no és el primer moviment catalanista però sí que és la primera vegada que es posa per escrit alguna cosa que en podríem dir un antecedent d'un estatut d'autonomia. Per tant, té un cert interès legislatiu. Té un precedent en els projectes

L'exposició de les Bases de Manresa ha estat visitada per més de setanta mil persones.

CARME PUÉRTOLAS

federals, però són tan abstractes per tot-hom, que quedaven diluïts. En canvi aquí és la primera vegada, i això ho noten molt des de Madrid, que no es parla d'una mena de provincialització general que és el federalisme, sinó que es diu concretament que Catalunya vol unes bases d'un estatut d'autonomia.

EL TEMPS: ¿Les Bases són o no són l'origen del catalanisme polític?

J. TERMES: No, és un error. És un error que s'ha produït per impacte necessari de la publicitat. Ja hi havia catalanisme abans.

J. FERRER: Està fet amb bona intenció, però aquesta bona intenció ens empetiteix.

J. B. CULLA: De tota manera, hi ha molts nacionalismes europeus que no tenen més de cent anys. I no se'n donen de menys.

J. FERRER: Però en el nostre cas és injust.

J. TERMES: Sí, però depèn de si fas diferència entre l'esperit de catalanitat i la pervivència de la cultura, o si fas referència a la política. Al segle XVIII hi va haver la pèrdua de les llibertats, però al llarg del segle no hi ha moviments particularistes. Catalunya és una província més dins la monarquia hispànica, com Andalusia o Extremadura. I les visites dels reis aquí

van acompanyades d'entusiasmes populars. Del 1808 a 1814 hi ha a Catalunya una guerra de guerrilles contra els francesos, que tots els papers que es fan són en català, però d'un espanyolisme molt fort. Catalunya és Espanya. I al 1860 Prim va a Àfrica. I bona part de gent de la Renaixença són catalans i volen el conreu del català, però les seves glòries són les d'Espanya. És la generació de la Restauració, la que trenca aquest esquema i diu ¡ep!, la pàtria és la catalana. No hem de menystenir el pas que hi ha de la catalanitat a la política catalanista, que és molt fort. La catalanitat és preexistent al catalanisme.

J. B. CULLA: Les Bases no són l'inici del catalanisme polític, però tampoc es pot dir que abans de 1892 el catalanisme polític portés molta corda.

J. M. SOLÉ SABATÉ: Hi ha uns antecedents previs, com el Memorial de Greuges, que es pot considerar ja un plantejament polític.

J. FERRER: Per mi hi ha altres punts de referència. La lluita armada que continua havent-hi a Catalunya després de 1714, que s'havia dit que eren bandolers, eren soldats, com el Carrasclat i companyia, que no van deixar les armes. El Memorial

de Greuges del 60 també és un símptoma, en els rebomboris del pa també hi bateguen algunes coses. Durant la Guerra del Francès, els que col·laboren amb els francesos i fan els discursos tan patriòtics que pronuncien els generals francesos, tenen consciència nacional.

J. TERMES: Consciència particular.

J. B. CULLA: Consciència d'un fet diferencial i record d'unes llibertats perdudes. Però això no és un nacionalisme modern.

J. M. SOLÉ SABATÉ: El que centra una mica el fet, és que la pertinença en un grup o l'obediència a uns drets senyorials que es mantenen fins el segle XIX, o l'obediència a un estat modern, que és a partir del XIX, són conceptes diferents. No es pot valorar igual la consciència de poble, nació o pàtria, del segle XVIII com al llarg del XIX. Per això jo crec que un element molt important de les Bases de Manresa és que les persones que a partir de la Renaixença s'han adonat del creixement cultural, s'adonen després que han d'intervenir en aquesta administració nova de l'estat.

J. B. CULLA: Entre 1868 i 1874 hi ha un doble intent successiu desde Catalunya de reorganitzar Espanya, partint de l'expe-

riència de 40 anys en què Catalunya no se sent còmoda dins l'estat espanyol del XIX, perquè és un estat fet a la mesura d'una Espanya agrària, no industrialitzada. És el doble intent de fer una monarquia burgesa de veritat amb l'Amadeu de Savoia i després de fer una república federal. Aquests dos intents de donar des de Catalunya una solució política general per Espanya fracassen, perquè a la resta de l'estat això no obté el mínim de suport. Aquí la figura clau del salt és Valentí Almirall. Durant el sexenni ha estat el número u del federalisme català i ha tingut la moral extraordinària d'anar a publicar a Madrid un diari que es deia *El Estado Catalán*, que no sé com no devien cremar els quioscos...

J. TERMES: No el devien veure.

J. B. CULLA: Bé, doncs l'Almirall que ha

les vostres entitats". És a dir, que aquella gent, abans de fer les Bases de Manresa, ja feien coses.

J. TERMES: És evident que s'havia anat creant un entramat del que ara en diríem societat civil. Ara, ¿amb quin projecte polític?

J. FERRER: Jo ho dic per afirmar que no havien aconseguit destruir el país.

J. B. CULLA: ¡És clar! Si no, no estaríem aquí discutint.

J. FERRER: Hi havia alguna gent, poca, d'acord, que encara que lluitessin per recuperar els Jocs Florals tenien clar o intuïen que s'havia de passar al terreny polític més endavant.

J. B. CULLA: No, no. Això és una visió massa finalista i massa providencialista. No crec que, quan els Rubió i Ors o els Aribau, pensessin: "ara fem versos durant

són un estímul. Si no hagués estat així, no haurien donat una certa publicitat política com van donar i, tant o més important que això, una certa hostilitat política. Les Bases els van posar nerviosos.

EL TEMPS: ¿El fet que les Bases de Manresa no tinguessin un excessiu ressò immediat en el seu temps en relativitza la importància?

J. B. CULLA: Van tenir una certa repercussió, però més o menys proporcionada a la importància objectiva que en aquell moment tenia el document, l'entitat que l'havia impulsat i les personalitats que hi van participar. La immensa majoria de catalans de 1892 no se'n van ni assabentar de les Bases, perquè la majoria eren analfabets. Va arribar a unes determinades minories, més o menys llegides, d'aquí i de Madrid, que en van tenir una reacció més aviat despectiva. Algú en va dir jocs florals en prosa. El 1892 aquesta lectura menysvaloradora de les Bases era plausible. Però tampoc seria correcte dir que van ser ignorades per tothom.

J. TERMES: També cal tenir present que no estem en una època de grans moviments de masses ni de grans formacions polítiques. Les Bases estan dins un corrent d'unes minories de signe molt variat que van posant èmfasi en els drets de Catalunya. No podem veure les Bases ni com a molt ni com a poc, estan dins un procés en què el document mostra un cert salt qualitatiu.

J. B. CULLA: El problema no és tant que els catalanistes d'aquell moment fossin mil o dos mil. Si algú va dir que eren uns jocs florals, és perquè les bases eren un projecte polític sense partit polític.

J. FERRER: La intervenció de Prat de la Riba en els debats té aquest sentit. Diu: "Hem expressat uns desitjos, però no ens hem posat en la realitat de la nostra època".

J. M. SOLÉ SABATÉ: Amb tot, les Bases marquen una Catalunya ideal, un hèlios, un lloc pur, amb el qual tota la catalanitat anirà junta cap a un projecte polític comú, que no se sap encara com tindrà lloc. Però aquesta idea que Catalunya serà més o menys qui governarà el seu propi territori, el catalanisme ja no l'abandonarà mai més.

EL TEMPS: En el llenguatge polític d'avui, les Bases de Manresa es poden definir com federalistes, autonomistes, confederalistes, independentistes...

J. B. CULLA: Independentistes segur que no.

J. FERRER: Jo diria que són confederals. Formen part d'aquest tipus de documents catalans com l'Estatut de Núria. És a dir, a

L'exposició recull la història del catalanisme.

CARME PUERTOLAS

estat un dels grans paladins d'aquesta solució general des de Catalunya per Espanya és el que a partir del desastre de la primera República, propugna una solució particularista, com ell mateix en diu.

J. M. SOLÉ SABATÉ: Crec que el fet no és la consciència nacional, crec que el fet és la identitat. El canvi és la identitat d'una catalanitat que pot ser compatible amb Espanya i que després, amb el temps, alguns d'ells creuran que és incompatible o que s'ha de negociar amb Espanya.

J. FERRER: Inclús el mateix episodi de les Bases, el discurs de benvinguda als assistents que fa Domènech i Muntaner, és interessant quan afirma: "Ens hem reunit aquí per donar contingut polític a un projecte pel país, tal com ja vosaltres treballàveu per Catalunya en les vostres cases i

vint anys i després, la següent generació ja començarà a fer més que versos". No hi havia projecció cap al futur.

J. TERMES: Hem fet una dicotomia bastant compatible. Des del punt de vista de Joaquim Ferrer, una continuïtat, una pervivència de la catalanitat. Des del punt de vista d'historiador del XVIII i XIX, les etapes de pervivència de la tradició hi són, però la visió política no hi és. La novetat, per tant, després de la crisi de la primera república i de la Restauració, és l'aparició d'uns moviments que d'alguna manera qüestionen ja la idea de la pàtria espanyola i, en aquest record del passat, van més enllà i plantegen un projecte futur. Les Bases de Manresa són un element en el camí, no cauen del cel, sinó que s'insereixen en una dinàmica de creixement i en

D'esquerra a dreta: Joan B. Culla, Josep Termes, Josep Maria Solé Sabaté, Jordi Porta i Joaquim Ferrer.

CARME PUÉRTOLAS

partir de la convicció que la sobirania rau en el poble català, aquest pot renunciar a alguns aspectes de la seva sobirania en favor d'un projecte a nivell ibèric o espanyol.

J. B. CULLA: És la formulació, una mica més moderna, del que havia estat el model de monarquia hispànica dels segles XVI i XVII. En llenguatge d'ara en diríem una monarquia confederal. Sobiranes diferenciades, amplíssimes atribucions, i com a nexa d'unió, la corona.

EL TEMPS: ¿Que algunes de les reivindicacions que plantejaven les Bases de 1892 no s'hagin assolit significa que es tractava d'un text utòpic?

J. FERRER: No, vol dir que van ser un element més d'un procés que encara no s'ha tancat.

J. TERMES: El problema és que hi ha societats en què el procés es tanca i es produeix una dissolució nacional. Hi ha altres societats en què el procés no s'estanca i estan en un *statu quo*, i hi ha altres societats en què el procés és dinàmic i totes les fórmules són possibles en funció de la voluntat política dels seus ciutadans.

J. B. CULLA: En tot moviment polític-social, una cosa són els objectius que es fixen en un moment determinat, i una altra cosa són els objectius que es van aconseguint. El Manifest Comunista és més antic que les Bases de Manresa i la pràctica totalitat de les idees que reflectia no s'han aconseguit mai. Que no s'hagin aconseguit reivindicacions que plantejaven les Bases no les desqualifica.

J. FERRER: Precisament, a mi em sembla que una de les lliçons que es desprenen de la lectura de les Bases de 1892 és el seu pragmatisme. Encara que cent anys després arribaríem a la conclusió que no s'ha aconseguit ni un 50%. Però això no li treu l'esforç de pragmatisme.

J. PORTA: ¿Tu creus que amb un 50% aconseguit es pot dir que era pragmàtic?

J. B. CULLA: Aviam, ells van fer un esforç de pragmatisme. Una altra cosa és que el resultat fos pragmàtic. La distància que hi havia entre la situació política real de la Catalunya de 1892 i el que es demanava a les Bases era sideral, però ells tenien consciència de fer un esforç de pragmatisme.

EL TEMPS: ¿Han estat mitificades les Bases de Manresa?

J. B. CULLA: S'han mitificat, sí, i afegiré que em sembla normal, raonable, i fins i tot convenient.

J. TERMES: S'han mitificat, però molt menys que la França de De Gaulle, que el Quinto Centenario i *tutti quanti*. ¿Tant de bo haguéssim pogut mitificar tant com ells!

EL TEMPS: La mitificació és bona, doncs.

J. M. SOLÉ SABATÉ: Jo ho diria al revés. Potser hi ha hagut excessiva prudència, amb aquest debat i molts debats de la història de Catalunya.

J. TERMES: No el tinc en català, però en castellà hi ha un refrany per posar a la història de Catalunya que diu: "a perro flaco, todo son pulgas". Està claríssim. La

nostra història i el nostre moviment polític cultural és exactament això. Si fóssim el gran estat espanyol o francès tindríem el dret a fer-ho tot, a mitificar-ho tot, a parlar bé de tot. Però com que estem com estem, hem d'estar sistemàticament a la defensiva. Sóc partidari de la contraofensiva ràpida.

J. FERRER: A més que és absolutament lògic que el país recordi amb agraïment gent que, en un clima advers com el de 1892 va saber reaccionar.

J. B. CULLA: El que passa és que aquí, durant bastants anys hem suportat amb bastant silenci aquesta estranya esquizofrènia que feia que commemorar cada any el primer de maig fos absolutament normal i legítim, i en canvi, commemorar les Bases o el Mil·lenari fos una cosa per la qual s'havia de demanar perdó, perquè llavors quèiem en l'historicisme, en la carincloneira, etc. Totes les societats modernes tenen aquesta pràctica i segurament aquesta necessitat.

EL TEMPS: ¿De què serveix commemorar les Bases de Manresa avui, cent anys després?

J. M. SOLÉ SABATÉ: Primer, perquè som una mica fruit de les Bases. És a dir, un reconeixement cultural. Segon, un de tipus polític, enfrontant-ho al que existia davant els que van fer impossible la realització de les Bases. I després, és una reflexió per veure per on hem avançat. Primer de tot, no hem desaparegut, i ara estem en un altre període històric en què tenim instruments per poder avançar.

J. TERMES: A vegades és veritat que no convé el cofoisme, però un cert optimisme s'ha de dir. És bastant sorprenent i relativament miraculós en el context de l'Europa Occidental que una cultura, una llengua i un poble com el català, no hagi desaparegut al llarg dels segles XVII, XVIII i XIX. La lògica seria que això fos una província, en el pitjor sentit de la paraula.

J. PORTA: La commemoració pot servir per moltes coses. Una possibilitat és la de recuperació històrica, de fer prendre consciència d'on venim i veure el procés de què abans parlàvem, sense treure importància a això, i que bàsicament correspon al que seria la commemoració institucional, hi va haver-hi una altra gent que va pensar que a més ens podríem preguntar on som en aquest procés i cap on anem, i si el procés que estem seguint és no només el que nosaltres desitgem, sinó el que la majoria de gent a l'any 77-79 es va plantejar com a futur del país. En aquest sentit la commemoració tenia un

altre to, que ha estat arriscat i difícil, en funció de tres condicions bàsiques. Una, partíem d'una experiència d'aplicació d'Estatut d'Autonomia de quinze anys. Es podia fer, per tant, una certa reflexió sobre el que havia donat de si un procés que molts consideraven culminat definitivament amb la Constitució i l'Estatut. Segon, estem en un moment particularment

CARMÉ PUÉRTOLAS

Josep Maria Solé Sabaté: "Les Bases creen la idea de que Catalunya serà la que governarà més o menys el seu territori."

important, perquè estem caminant cap a la integració europea i s'està bellugant el mapa europeu. Quina és la voluntat de Catalunya dins aquesta inserció Espanya-Europa. I tercer, era dir que sembla que la reflexió sobre això estigui en aquest moment absolutament segrestada per l'estratègia electoral dels partits polítics, especialment els grans. Aleshores des d'aquest punt de vista, intentar moure la gent de la societat civil per fer una reflexió sobre on som i cap on volem anar no estaria malament com un aprofitament de la commemoració. Hi ha hagut moltes dificultats, però ha estat un intent, no contradictori sinó complementari amb l'altre, de fer una reflexió que anés més enllà del pragmatisme.

J. FERRER: Qualsevol commemoració, perquè sigui de debò, ha de ser no solament la descripció dels fets, sinó que a més ha de servir per veure quines experiències són vives i quines poden ser útils per al futur. I aquesta commemoració té aquests components. Recorda unes coses, ens fa veure quins objectius ens havíem proposat fa temps, quins hem aconseguit i quins no, i immediatament estimula l'exercici polític d'afinar objectius nous.

J. TERMES: Un altre element per al qual hauria de servir la commemoració és la necessitat que les institucions i els partits que veritablement creuen en algunes coses que haurien de creure, s'adonin que la història té vessants i fórmules molt distin-

tes. L'element històric, en pobles com el nostre, continua sent important. Ara hi ha una relativa crisi, en el sentit que no acaba d'haver-hi fórmules per incloure els coneixements del nostre propi país. I aquest és un repte que s'han de plantejar poders públics, partits, institucions... No s'ha fet prou per l'ensenyament de la pròpia realitat.

J. FERRER: Aquesta commemoració ha tingut com a peça important una exposició que s'ha fet a Barcelona i que recorre altres ciutats del Principat al llarg de 1993. L'experiència de l'exposició és que el visitant -de moment ja han arribat als 70 mil- dedicava entre una hora i mitja i dues de visita. És a dir, la història interessa.

J. M. SOLÉ SABATÉ: Hi ha una commemoració històrica a la qual hi tenim tot el dret. Correcte. Hi ha una reivindicació amb la qual es diu que la classe política ha fet poc. Jo estic convençut que sí, però és que normalment els partits polítics actuen sobre el present. Hi ha persones o partits que creuen que l'estat de les autonomies és el terme final, però el fet és que hi ha persones, institucions o grups que creuen que encara no s'ha acabat aquest procés perquè Catalunya pugui decidir lliurement, i això també és bo. Amb els seus errors, perquè s'han tancat una mica en si mateixos...

J. PORTA: Home tancat, són set-centes entitats que s'hi han adherit.

J. M. SOLÉ SABATÉ: D'acord, d'acord.

CARMÉ PUÉRTOLAS

Josep Termes: "La catalanitat és preexistent al catalanisme."

Però deia que es bo que se sàpiga que hi ha persones que volen anar més enllà. Però en la pràctica política de cada dia no és important, com tampoc en el seu moment, per la pràctica política de l'època, no van ser importants les Bases de Manresa de 1892, però van deixar un pòsit.

J. PORTA: No critico l'actuació dels par-

tits polítics, critico que la consciència catalanista de Catalunya estigui absolutament subjecta a les estratègies polítiques i electorals dels partits. És bo que hi hagi espais de reflexió no subjectes a les eleccions de demà passat. L'aprofitament de la commemoració anava per aquí. Una altra cosa és que s'hagi aconseguit o no.

J. B. CULLA: El que passa és que aquest plantejament que es va fer des de les entitats promotores d'aquestes noves bases es va fer coincidir amb el centenari de les Bases, però sense les Bases de Manresa hauria estat igualment viable, raonable i possible. Són dos processos que s'han fet coincidir.

J. PORTA: ¡Home! Hi havia punts de coincidència: es parla d'objectius, i no de programes a curt termini, com al 1892, etc.

J. TERMES: La novetat d'ara és que la nostra és una societat alfabetitzada, que està enlluernada per la tele i la premsa. I els que creiem en una Catalunya d'alguna manera més ideal, estem en una situació d'inferioritat perquè els mitjans juguen globalment al *statu quo*.

EL TEMPS: ¿Quins peròs i quins contres veuen en la commemoració cívica impulsada per les entitats?

J. B. CULLA: Deixeu-me fer de provocador conscient. A mi em grinyola una mica dir-ne "commemoració cívica" perquè és un procés paral·lel al centenari, però com deia abans, no necessàriament hi havia de coincidir. I el resultat final, el text amb les noves Bases, m'ha decebut una mica. S'ha incorregut en l'error de fer un plantejament molt simplista. Algú ha dit que amb la primera de les bases -Catalunya ha de tenir les mateixes atribucions que els estats independents europeus- sobren totes les altres. Les altres són redundants, simplement ho detallen sectorialment. No vull dir que aquest plantejament m'escandalitzi o em repugni. El que passa és que si abans dèiem que a les Bases de 1892 se'ls hi podia preguntar com s'aconseguia el que proposaven, a les noves encara es pot preguntar amb més èmfasi. Estan molt lluny de la pràctica política diària i s'ha posat molt fàcil als partits la possibilitat de dir *connais pas*, quan se'ls ha traslladat la reflexió feta per les entitats. Hauria estat més complicat però més útil fer un plantejament per veure quins guanys de poder podria aconseguir Catalunya dins l'actual marc constitucional i quin marge hi ha fora del marc actual sense arribar a tenir escó a l'ONU.

J. PORTA: Respondré. Primer, les noves Bases, les Bases pel Futur Nacional de

Catalunya, també s'han d'entendre com un procés, a banda del resultat final. Jo, que hi vaig estar sobretot als inicis, creia més en el procés que en el resultat final. Les noves Bases han de servir per fer una certa pedagogia política en certs sectors de la societat civil catalana que estan en aquests moments relativament esmoreïts. Amb una frase inicial n'hi pot haver prou, però això és molt poc pedagògic si no ho expliques. I no havíem d'anar pel marc constitucional, perquè pel marc constitucional ja hi van els partits, i sobretot els partits nacionalistes majoritaris del país. Veure que és el que permet fer el marc constitucional actual volia dir posar-nos en un terreny que no era el nostre. Nosaltres, a partir

GARME PUÉRTOLAS

J.B. Culla: "Les Bases de 1892 tenen una component apreciable de realisme."

d'una reflexió sobre cada un dels camps en els quals s'havia de concretar la sobirania de Catalunya, havíem de veure, no allò que els partits ens han dit repetidament que és possible, sinó, per una vegada, allò que realment volem.

J. B. CULLA: Jo he parlat del marc constitucional, però no defenso que ens haiguem de circumscriure-hi, ni de bon tros. Deixem-lo de banda, però el problema de les noves Bases és la seva absoluta inconcreció. Per dir-ho d'alguna manera, potser excessivament dura, i et demano disculpes per endavant, em sembla que les noves Bases no han aportat idees noves al debat.

J. FERRER: Jo vaig assistir a un debat sobre un dels primers textos de les noves Bases, i des del meu punt de vista tenia un estil molt millor que el que finalment es va elaborar. En aquell debat vaig insistir moltíssim, sense èxit pel que veig, en el fet que l'aportació d'aquest document és que torna a assenyalar una cosa òbvia però que també té el seu aspecte pedagògic, que és que la sobirania rau en nosaltres, avui no avalada per textos, però rau en nosaltres. Aleshores jo deia que hi havia

d'haver una introducció que assenyales el canvi que significa això, que no som subsidiaris de res, que som dipositaris d'una sobirania.

J. PORTA: Més que fer un text, vam intentar provocar una reflexió que es concretés en un text final. Aquest era l'objectiu.

EL TEMPS: ¿S'ha fet balanç de la commemoració de les entitats. I la commemoració institucional?

J. FERRER: La celebració institucional s'ha centrat de moment en l'edició de llibres sobre l'època i sobre les Bases, una sèrie de conferències que encara estan en marxa, després la peça central de l'exposició, amb un intent sobretot de facilitar informació, no solament de les Bases, sinó, si és possible, dels últims cent anys de catalanisme.

J. B. CULLA: Com a conferenciant, crec que era necessari aprofitar l'oportunitat per fer pedagogia de la història, sobretot perquè en tenim molt poques. Aquí, que no hem tingut mecanismes de transmissió i conscienciació durant molt de temps, n'hem estat privats, i que quan els tenim, que és ara, els usem amb una prudència gairebé traïdora, almenys el mínim era, com s'ha fet, aprofitar aquesta ocasió puntual per fer una mica de tot això. Els efectes de tot això són importants, setanta mil visitants a l'exposició de Barcelona, està molt bé; però un sol programa de televisió amb una audiència modesta són més persones que totes les que veuran aquesta exposició. Per tant hauríem d'utilitzar els instruments que tenim amb més intenció i menys complex.

J. M. SOLÉ SABATÉ: Jo espero que siguin una inflexió sobre el coneixement de la història de Catalunya. Hem desapropiat altres moments de la nostra història i cal commemorar més.

J. B. CULLA: El que tampoc podem instituir és un estat permanent de commemora-

GARME PUÉRTOLAS

Jordi Porta: "Des de la societat civil volíem fer una reflexió que anés més enllà del pragmatisme."

GARME PUÉRTOLAS

Joaquim Ferrer: "Qualsevol commemoració ha de servir per veure quines experiències són vives."

ció. Tinc la sensació que la Generalitat ha posat potser molt d'èmfasi en aquest centenari de les Bases una mica perquè era més o menys conscient que altres aniversaris importants havien passat pràcticament desaparebuts. Ara s'estan acumulant els endarreriments.

EL TEMPS: ¿S'estan referint al Mil·lenari?

J. B. CULLA: No, el Mil·lenari va ser una commemoració que es va fer molt des de dalt, amb els reis, es van intentar fer unes comissions que em sembla que van ser una aixecada de camisa monumental, que no es van concretar en res. El Mil·lenari va ser en aquest sentit un *bluf*. Els cent anys del Memorial de Greuges van passar desaparebuts, els 75 anys de la Mancomunitat, perquè algú ho va fer notar uns mesos abans, es van despatxar amb un acte institucional al Saló de Sant Jordi un dia a les vuit del vespre.

J. M. SOLÉ SABATÉ: Es va fent una política de pedaços.

J. FERRER: Deixeu-me dir una cosa. Estic d'acord que no hem d'estar en estat permanent de commemoració, i encara que hi hagi hagut episodis interessants, com el Memorial de Greuges, realment en la història d'aquells anys les Bases de Manresa són un episodi molt significatiu. Per tant, em sembla molt just que s'hagi posat l'accent en això.

J. B. CULLA: Sense instal·lar-nos en la commemoració permanent, el que és important és crear estructures permanents de difusió social, més enllà de l'escola, de la història del país i de la història del nacionalisme català. Fa quinze anys que tenim l'Estatut i encara no hi ha cap museu d'història del catalanisme.

J. FERRER: El museu d'història dels catalans, encara no l'hem fet. Aquesta exposició recorda a molta gent aquest buit i servirà d'estímul al projecte.

Pere Martí